

گزارش کوتاه

آگاهی و نگرش دانشجویان در باره اکستازی در گرگان

مرتضی منصوریان^۱، مهدی کارگر*^۲، ناصر بهنام پور^۳، هادی رحیم زاده^۲، مصطفی قربانی^۴

۱- کارشناس ارشد آموزش بهداشت و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان. ۲- کارشناس ارشد مهندسی بهداشت محیط و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان. ۳- کارشناس ارشد آمار حیاتی و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان. ۴- کارشناس ارشد اپیدمیولوژی و عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی گرگان.

چکیده

زمینه و هدف: ترکیب MDMA یا ۳ و ۴ متیلدی‌اکسی‌مت آمفتامین که به نام اکستازی هم معروف هستند، از ترکیبات مخدر جدید محسوب می‌شوند. قرص‌های اکستازی دارای اثرات زودگذر مثبت و اثرات منفی و مخرب هستند. این مطالعه به منظور تعیین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان در مورد قرص‌های اکستازی انجام شد.

روش بررسی: این مطالعه توصیفی-تحلیلی روی ۳۰۰ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی گلستان و دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان در سال ۱۳۸۵ انجام شد. نمونه‌گیری به صورت تصادفی انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات، پرسشنامه طراحی شده توسط محقق بود که شامل سؤالات دموگرافیک، سنجش آگاهی و نگرش می‌شد. با مراجعه به خوابگاه دانشجویان و محیط دانشگاه پرسشنامه توزیع و توسط آنان تکمیل گردید. پس از جمع‌آوری و دسته‌بندی داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS-15 تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: براساس نتایج این مطالعه، ۳ درصد از شرکت‌کنندگان دارای حداقل یک‌بار تجربه مصرف اکستازی بودند. ۲۷/۳ درصد از دانشجویان در باره اکستازی آگاهی کم داشتند. همچنین ۵۲/۳ درصد از آنها آگاهی متوسط و فقط ۱۲/۷ درصد از آگاهی زیاد برخوردار بودند. ارتباط معنی‌داری بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان درباره اکستازی و میزان درآمد خانواده وجود داشت ($P < 0/05$). بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان درباره اکستازی و سن، جنس، رشته تحصیلی و منابع کسب اطلاعات اختلاف آماری معنی‌داری وجود نداشت. بین آگاهی و نگرش دانشجویان همبستگی مثبت معنی‌داری وجود داشت ($r = 0/243$ ، $P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: نتایج این مطالعه نشان داد که میزان آگاهی و نگرش دانشجویان در باره اکستازی در سطح مناسب قرار ندارد و اجرای برنامه‌های آموزشی برای آنها می‌تواند، سبب ارتقا آگاهی و تغییر در نگرش آنها شود.

کلید واژه‌ها: اکستازی، آگاهی، نگرش، دانشجویان

* نویسنده مسؤول: مهدی کارگر، پست الکترونیکی: mad_kargar@yahoo.com

نشانی: گرگان، کیلومتر ۲ جاده گرگان به ساری، دانشگاه علوم پزشکی گلستان (بنیاد فلسفی)، دانشکده پیراپزشکی و بهداشت، گروه بهداشت محیط

تلفن: ۴۴۲۱۶۵۳ (۰۱۷۱)، نمابر: ۴۴۲۱۶۶۳

وصول مقاله: ۸۵/۱۲/۱۶، اصلاح نهایی: ۸۷/۲/۲۵، پذیرش مقاله: ۸۷/۴/۱۸

مقدمه

مواد اعتیادآور و سوءمصرف آن هزاران سال است که به شیوه‌های مختلف زندگی و سلامت انسان را تهدید کرده است (۱). در عصر ما به دلیل تغییرات تکنولوژیکی و اجتماعی گرایش به مواد شیمیایی روان‌گردان بیشتر شده است. قرص‌های اکستازی، ترکیب MDMA یا ۳ و ۴ متیل دی‌اکسی‌مت‌آمفتامین بوده که به نام‌های اکستازی، E، xtc و x هم معروف هستند (۲). این قرص‌ها دارای اثرات زودگذر مثبت مانند احساس تمایل برای ارتباط با دیگران و افزایش هوشیاری و درک موسیقی هستند. همچنین اثرات منفی و مخربی نظیر توهم بینائی، افزایش ضربان قلب و فشارخون، اختلال در خواب، عدم تمرکز، فراموشی، افزایش دمای بدن، حملات ناگهانی اضطراب دارند. میزان بروز مرگ و میر ناشی از مصرف اکستازی ۲ در ۱۰۰۰۰۰ نفر مصرف کننده می‌باشد (۲). افراد باتوجه به جنبه‌های مثبت زودگذر و عدم آگاهی از جنبه‌های مخرب، به این مواد روی می‌آورند. بررسی‌های انجام شده در آمریکا حاکی از آن است که دانشجویان طبقه‌ای هستند که بیش از دیگر گروه‌ها از قرص‌های اکستازی استفاده می‌کنند و مصرف اکستازی در سال‌های اخیر در میان دانشجویان دانشگاه رشد صعودی داشته است (۳).

در سال ۱۳۸۰ بیش از ۴۰ هزار نفر در ایران این دارو را تجربه کرده‌اند که بخش عمده‌ای از آنها را دانش‌آموزان و جوانان تشکیل می‌دهند (۴). دانشجویان به عنوان قشر روشنفکر و تحصیل کرده در رویارویی با دنیای پیشرفته احساس یکنواختی و بیهودگی می‌کنند. علاوه بر آن وجود مشکلات اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی ذهن دانشجویان را بیش از همه به خود معطوف می‌کند. برای فرار از این وضع به مصرف مواد مخدر به خصوص آمفتامین‌ها روی می‌آورند (۵). این مطالعه با هدف تعیین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان در مورد قرص‌های اکستازی در گرگان طی سال ۱۳۸۵ انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه توصیفی - تحلیلی روی ۳۰۰ دانشجوی دانشگاه علوم پزشکی گلستان و دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی

گرگان در سال ۱۳۸۵ انجام شد. نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده با معرفی تصادفی تعداد مورد نیاز شماره دانشجویی از امور آموزشی هر دانشگاه انجام شد. جمع‌آوری اطلاعات از طریق تکمیل پرسشنامه بود. پرسشنامه با استفاده از مطالعات مشابه و بررسی متون و زیرنظر متخصصین تنظیم و تکمیل گردید. روایی و پایایی آن ($\alpha=0/7$) تایید شد. پرسشنامه شامل سؤالات دموگرافیک (۱۱ سؤال)، سنجش آگاهی (۲۰ سؤال) و نگرش (۱۸ سؤال) و یک سؤال در مورد منابع کسب اطلاعات از اکستازی بود. سؤالات آگاهی در سه سطح بلی، خیر و نمی‌دانم تقسیم شد و جواب درست ۲ نمره، غلط صفر و نمی‌دانم ۱ نمره تعلق گرفت. نمره اختصاص یافته به سؤالات نگرش براساس معیار لیکرت ۵ تایی بود و نمره بالاتر از ۷۵ نگرش بالا، ۷۵-۵۰ متوسط و کمتر از ۵۰ پایین نسبت به عدم مصرف اکستازی بود. اطلاعات پس از جمع‌آوری و دسته‌بندی، با استفاده از نرم‌افزار SPSS-15 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این مطالعه از آمار توصیفی و شاخص‌های پراکندگی و مرکزی استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها با توجه به طبیعی نبودن اطلاعات از آزمون‌ها من‌ویتنی و کروسکال‌والیس استفاده شد. ضریب اطمینان مطالعه ۹۵ درصد ($\alpha=0/05$) تعیین شد.

یافته‌ها

در این مطالعه ۴۷/۵ درصد از افراد در رده سنی ۱۸-۲۰ قرار داشتند. کمترین و بیشترین سن شرکت کننده ۱۸ و ۲۹ سال بود. میانگین سنی ۲۰/۹۵ و بیشترین تعداد شرکت کننده در سن ۲۰ سالگی بودند. همچنین بعدخانوار ۲۵/۷ درصد از دانشجویان ۵ نفر بود. بیشترین و کمترین بعد خانوار هم ۱۱ و ۲ نفر بود.

۴۹ درصد از شرکت کنندگان در مقطع کارشناسی و فقط ۸ درصد در مقطع دکترا مشغول به تحصیل بودند. ۵۰/۳ درصد از خانواده‌های دانشجویان مورد مطالعه، درآمد ماهیانه کمتر از ۳۰۰ هزار تومان داشتند و ۱۵/۷ درصد درآمد ماهیانه بیش از ۵۰۰ هزار تومان داشتند. در بررسی سابقه مصرف اکستازی ۳ درصد از شرکت کنندگان حداقل یک‌بار مصرف اکستازی را تجربه کرده بودند. نتایج نشان داد که میزان آگاهی دانشجویان در باره اکستازی پایین است. به طوری که ۲۷/۳

جدول ۱: مقایسه نمره آگاهی و نگرش دانشجویان بر حسب تحصیلات مادر

میانگین نمره نگرش		میانگین نمره آگاهی		تعداد بر حسب تحصیلات		تحصیلات
مادر	پدر	مادر	پدر	مادر	پدر	
۱۲۵/۸۱	۱۲۳/۵۷	۱۱۴/۵۴	۱۲۰/۰۸	۲۵	۵۳	بی سواد
۱۴۷/۹	۱۴۹/۲۴	۱۴۵/۲۷	۱۴۳/۳۵	۹۸	۹۸	ابتدایی و راهنمایی
۱۶۴/۲۳	۱۶۳/۹۴	۱۷۴/۶۳	۱۵۳/۷۱	۲۴	۳۳	متوسطه
۱۵۲/۲۸	۱۳۳/۱۲	۱۲۱/۶۴	۱۳۲/۹۹	۴۸	۶۲	دیپلم
۱۰۴/۳۴	۱۱۲/۷۳	۱۴۵/۸۸	۲۰۰	۳۲	۱۲	فوق دیپلم
۱۰۳/۶۶	۸۱/۹۷	۱۱۴/۰۸	۸۳/۹۷	۴۴	۱۷	لیسانس و بالاتر

P<۰/۰۵

مورد مطالعه باشد. زیرا مصرف اکستازی در ایران چند سالی است که شیوع پیدا کرده، اما در اروپا سال‌هاست که به‌عنوان یک ماده مخدر صنعتی مطرح است.

در مطالعه حاضر ۳ درصد شرکت‌کنندگان حداقل یک‌بار اکستازی را تجربه کرده بودند. این یافته با نتایج معاشری (۷) با ۴/۱ درصد سوء مصرف و مطالعه محتشم‌امیری (۹) با ۲/۴ درصد سوء مصرف هم‌خوانی دارد، ولی با نتایج مطالعه بارونی (۱۰) که در بین جوانان ۲۵-۱۵ ساله مراجعه‌کننده به کافی‌شاپ‌های پنج منطقه تهران با شیوع ۱۸/۵ درصدی هم‌خوانی ندارد. به نظر می‌رسد که این اختلاف به دلیل تفاوت در جامعه مورد مطالعه و شرایط و موقعیتی باشد که نمونه‌های مورد مطالعه در آن قرار دارند. زیرا شیوع مواد مخدر در محیط‌های آموزشی پایین‌تر است.

در مطالعه حاضر بین تحصیلات والدین و آگاهی و نگرش دانشجویان در باره اکستازی اختلاف معنی‌داری از نظر آماری وجود داشت. به طوری که دانشجویانی که والدین آنها از تحصیلات بالاتری برخوردار بودند، آگاهی بیشتر و نگرش مناسب‌تری نسبت به اکستازی داشتند. مطالعات دیگر این نتیجه را تایید می‌کند (۱۱ و ۶). به نظر می‌رسد، این نتیجه‌گیری به واقعیت نزدیک باشد. زیرا والدینی که تحصیلات بالاتری دارند، در تعاملاتی که با فرزندان خود دارند، ممکن است که این اطلاعات را به آنها منتقل نمایند.

نتیجه‌گیری

این مطالعه نشان داد که آگاهی و نگرش دانشجویان در خصوص عوارض و اثرات مصرف اکستازی به‌عنوان یک

درصد آگاهی کم، ۵۲/۳ درصد آگاهی متوسط و فقط ۱۲/۷ درصد آگاهی زیاد داشتند. بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان و سن، جنس، رشته تحصیلی و منابع کسب اطلاعات اختلاف معنی‌داری به دست نیامد، ولی بین میزان آگاهی و نگرش دانشجویان درباره اکستازی و درآمد خانواده، تحصیلات و شغل والدین و سابقه مصرف اکستازی اختلاف معنی‌داری وجود داشت (P<۰/۰۵). به طوری که میزان نمره نگرش در دانشجویانی که خانواده آنها درآمد بیشتری داشتند، به طور معنی‌داری از سایرین بیشتر بود. همچنین کسانی که اکستازی مصرف کرده بودند، به طور معنی‌داری نمره کمتری کسب نمودند. تحصیلات پدر و مادر نیز در میزان آگاهی و نگرش دانشجویان به طور معنی‌داری موثر بود (جدول یک). شغل مادر متغیری تاثیرگذار بر آگاهی و نگرش دانشجویان بود. در دانشجویان با مادر کارمند، میزان آگاهی (۱۴۱/۱۳) و نگرش (۱۶۲/۰۸) بالاتری دیده شد که نسبت به کسانی که مادر خانه‌دار داشتند، اختلاف معنی‌داری بود (P<۰/۰۵). همچنین نتایج نشان داد که بین آگاهی و نگرش دانشجویان همبستگی مثبت معنی‌داری وجود دارد (r=۰/۲۴۳، P< ۰/۰۵).

بحث

این مطالعه نشان داد که سطح آگاهی و نگرش دانشجویان در مورد اثرات اکستازی پایین است. این یافته با نتایج شجاعی‌زاده (۶) و معاشری (۷) هم‌خوانی دارد، ولی با نتایج مطالعه Norgard (۸) که در لندن انجام شده است، هم‌خوانی ندارد. به نظر می‌رسد که این تفاوت مربوط به نوع جوامع

مقاله مراتب تقدیر و تشکر خود را از معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی گلستان و معاونت آموزشی دانشگاه علوم پزشکی گلستان و دانشگاه علوم کشاورزی و منابع طبیعی گرگان اعلام می‌دارند.

ماده مخدر صنعتی جدید در سطح پایینی قرار دارد و اجرای برنامه‌های آموزشی برای آنها می‌تواند، سبب ارتقاء آگاهی و تغییر نگرش دانشجویان درباره اکستازی شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح مصوب (شماره ۱۱۵۱) معاونت محترم پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی گلستان بود. نویسندگان

References

- 1) Nourani MR. [The Survey of defects addiction of changer behavior materials and effective methods for deliberation addiction.] *Addiction Research Journal*. 2006; (6): 14. [Article in Persian]
- 2) Green AR, Mehan AO, Elliott JM, O'Shea E, Colado MI. The pharmacology and clinical pharmacology of 3,4-methylenedioxymethamphetamine (MDMA, "ecstasy"). *Pharmacol Rev*. 2003; 55(3):463-508.
- 3) United Nations Office on Drugs and Crime. *World Assessment for Amphetamine and ecstasy*. 2002. [Persian]
- 4) Green RA. MDMA Fact and fallacy and the need to increase knowledge in both the scientific and popular press. *Psychopharmacology*. 2004; (173): 231-233.
- 5) Taremi F. [Preventive of use narcotic in infants and youth.] *Addiction Research Journal*. 2006 (6): 145. [Article in Persian]
- 6) Shojai Zade D. [The student knowledge and attitude toward nature ecstasy in dormitory Tehran Medical University]. *National Seminar of Ecstasy*. Astara. Iran. 2006; pp:61-62. [Persian]
- 7) Moasheri N, Miri M, Mashreghi HR, Eslami MR. [Study of Birjand University students' knowledge and attitude towards taking Ecstasy pills.] *Journal of Birjand University of Medical Sciences*. 2007; 4(13):55-60. [Article in Persian]
- 8) Norgard LS, Laursen MK, Lassen S. [Knowledge, attitude, behavior and polydrug use among ecstasy user alondon study.] *J Social Administrative Pharmacy*. 2001;18(2):51-58. [Article in Persian]
- 9) Mohtasham Amiri Z, Reza Zadeh Sadeghi S, Khatibi Bane F. [Ecstasy Use Among High School Students in Lahidjan- 2005.] *Iranian Journal of Epidemiology*. 2006; 2(1):47-52. [Article in Persian]
- 10) Barooni SH, Mehrdad R, Akbari E. [Survey of Ecstasy use among 15-25 year-olds in five areas of Tehran.] *Tehran University Medical Journal*. 2008;11(65):49-54. [Article in Persian]
- 11) Ljubotina D, Galic J, Jukic V. Prevalence and risk factors of substance use among urban adolescents: Questionnaire study. *Croat Med J*. 2004;45(1):88-98.